

Dr. VERONICA REBREANU
Av. drd. ILYÉS ZSOLT

TEORIA GENERALĂ
A DREPTULUI
Curs pentru studenții anului I

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2024

CUPRINS

ARGUMENT _____ XVII

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE _____ XXIII

CAPITOLUL I. INTRODUCERE ÎN STUDIUL DREPTULUI _____ 1

1.1. Etimologia și sensurile termenului „drept” _____ 1

1.1.1. Etimologia termenului „drept” _____ 2

1.1.2. Sensuri/accepțiuni uzuale ale termenului „drept” _____ 3

1.1.2.1. În accepțiunea filosofică _____ 3

1.1.2.2. Din punct de vedere teologic _____ 4

1.1.2.3. În științele exacte _____ 7

1.1.2.4. În limbaj cotidian _____ 7

1.1.3. Sensurile termenului „drept” în accepțiune juridică _____ 9

1.1.3.1. „Dreptul” ca lege _____ 9

1.1.3.2. „Dreptul” ca știință _____ 10

1.1.3.3. „Dreptul” în limbajul curent _____ 11

1.1.3.4. Non-dreptul _____ 12

1.1.3.5. Drept negativ, drepturi negative, obligații negative _____ 13

1.1.3.6. Conceptul de *soft law* (dreptul moale) _____ 17

1.2. Conceptul și definiția dreptului _____ 19

1.2.1. Conceptul de drept _____ 19

1.2.2. Definițiile dreptului _____ 31

1.2.2.1. Definiții care pleacă de la conținutul ideii și/sau
idealului de drept _____ 33

1.2.2.2. Definiția dreptului după izvoare _____ 36

1.2.2.3. Definiția formală a dreptului _____ 36

1.2.2.4. Definiții luând în considerare funcțiile, finalitățile dreptului,
ori după alte aspecte luate în considerare de diferiți autori _____ 39

1.2.2.5. O definiție a dreptului modern prin critica adusă
naturii sale _____ 39

1.3. Accepțiunile consacrate ale noțiunii de „drept” _____ 43

1.3.1. Din perspectiva dreptului ca ansamblu de norme juridice:
drept obiectiv/drept pozitiv _____ 44

1.3.1.1. Dreptul obiectiv _____ 44

1.3.1.2. Dreptul pozitiv _____ 49

1.3.2. Din perspectiva prerogativelor subiectelor
unui raport juridic: drept subiectiv/obligație _____ 50

1.3.3. Din perspectiva conținutului normelor juridice:	
drept substanțial – drept procesual _____	54
1.3.3.1. Drept substanțial _____	54
1.3.3.2. Drept procesual (sau procedural) _____	54
1.3.4. Din perspectiva componentei naționale sau internaționale	
drept intern – drept internațional _____	55
1.3.4.1. Dreptul intern _____	55
1.3.4.2. Dreptul internațional _____	55
1.3.5. Din perspectiva naturii raporturilor juridice pe care le	
reglementează drept public – drept privat _____	56
1.3.5.1. Dreptul public _____	56
1.3.5.2. Dreptul privat _____	59
1.3.5.3. Distincția dintre sfera dreptului public și a celui privat _____	61
1.3.5.4. Precizări suplimentare _____	62
1.4. Dreptul natural _____	63
1.5. Știința dreptului sau științele juridice? _____	66
1.5.1. Clarificarea termenilor _____	66
1.5.2. Câteva caracteristici ale științelor juridice conturate	
în literatura de specialitate _____	67
1.5.3. Clasificarea științelor juridice _____	71
CAPITOLUL II. TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI _____	75
2.1. Precizări terminologice _____	75
2.2. Locul <i>Teoriei generale a dreptului</i> în sistemul științelor juridice _____	76
2.3. Trăsăturile <i>Teoriei generale a dreptului</i> _____	76
2.4. <i>Teoria generală a dreptului</i> – disciplină didactică _____	78
CAPITOLUL III. SPECIFICUL DREPTULUI _____	81
3.1. Metode de cercetare științifică a dreptului _____	81
3.2. Cunoașterea dreptului/cultura juridică, limbaj și stil în	
științele juridice _____	84
3.2.1. Formele cunoașterii _____	84
3.2.2. Limbajul juridic și stilul juridic _____	84
3.3. Gândire juridică _____	86
3.4. Clarificări terminologice _____	86
3.5. Factorii de determinare a dreptului _____	89
3.6. Funcțiile dreptului _____	92
3.7. Finalitățile dreptului _____	93
3.8. Normativitatea juridică _____	94
3.9. Principiile dreptului _____	97
3.10. Constantele dreptului _____	99

CAPITOLUL IV. INTERDEPENDENȚA DINTRE DREPT ȘI STAT	105
4.1. Etimologia, sensurile și definiția termenului „stat”	105
4.2. Legătura dintre stat și drept	107
4.3. Constantele statului	107
CAPITOLUL V. SISTEMUL DREPTULUI	111
5.1. Considerații generale. Conceptul de sistem al dreptului	111
5.2. Elementele componente ale sistemului dreptului (norma juridică, instituția juridică, ramura de drept – criteriile de delimitare)	113
5.3. Ramuri de drept – definiții	117
CAPITOLUL VI. NORMA JURIDICĂ	121
6.1. Considerații generale	121
6.2. Normele juridice	122
6.2.1. Definiția normei juridice	123
6.2.2. Caracteristicile normelor juridice	124
6.3. Structura logico-juridică a normei juridice (ipoteza, dispoziția, sancțiunea)	127
6.3.1. Ipoteza	127
6.3.1.1. În funcție de gradul de precizie a formulării, respectiv în funcție de prezența sau absența ipotezei în cadrul normei juridice	128
6.3.1.2. În funcție de număr	129
6.3.2. Dispoziția	129
6.3.2.1. În funcție de conduita prescrisă	129
6.3.2.2. În funcție de gradul lor de generalitate și a sferei lor de aplicare, dispozițiile se clasifică în dispoziții <i>generale, speciale și de excepție</i>	132
6.3.3. Sancțiunea	132
6.3.3.1. După natura raporturilor sociale reglementate sau criteriul domeniului (al ramurii de drept) de aplicare	133
6.3.3.1.1. Sancțiuni penale	133
6.3.3.1.2. Sancțiuni civile	133
6.3.3.1.3. Sancțiuni contravenționale	134
6.3.3.1.4. Sancțiuni disciplinare	134
6.3.3.2. După criteriul gradului de determinare	134
6.3.3.2.1. Sancțiuni absolut determinate	134
6.3.3.2.2. Sancțiuni relativ determinate	135
6.3.3.3. După numărul lor	135
6.3.3.3.1. Sancțiuni unice	135

6.3.3.3.2. Sancțiuni multiple _____	136
6.3.3.3.2.1. sancțiuni multiple alternative _____	136
6.3.3.3.2.2. Sancțiuni multiple cumulative _____	136
6.3.3.3.4. După conținutul lor _____	136
6.3.3.3.4.1. Sancțiuni patrimoniale sau materiale (pecuniare) _	136
6.3.3.3.4.2. Sancțiuni nepatrimoniale (personale) _____	137
6.4. Clasificări ale normelor juridice _____	138
6.4.1. După criteriul ramurii de drept sau al domeniului supus reglementării _____	138
6.4.2. După criteriul forței juridice _____	138
6.4.3. După criteriul sferei de aplicare și al gradului de generalitate _____	138
6.4.4. După criteriul structurii logice și al tehnicii juridice de redactare _____	139
6.4.4.1. Norme complete _____	139
6.4.4.2. Norme incomplete _____	139
6.4.4.2.1. Norme de trimitere _____	139
6.4.4.2.2. Norme în alb _____	140
6.4.5. După criteriul modului de reglementare a conduitei sau al naturii, al caracterului conduitei, respectiv, al caracterului dispozițiilor _	140
6.4.6. După criteriul conținutului lor de referință _____	141
6.4.6.1. Norme de tip-conduită sau prescriptive _____	141
6.4.6.2. Norme-principii _____	141
6.4.6.3. Normele definiții _____	141
6.4.6.4. Norme-atribuții, competențe sau sarcini, respectiv norme organizatorice _____	141
CAPITOLUL VII. IZVOARELE FORMALE ALE DREPTULUI _____	143
7.1. Precizări terminologice _____	143
7.2. Clasificarea izvoarelor formale ale dreptului _____	144
7.3. Clasificarea izvoarelor dreptului în sistemul dreptului românesc _____	144
7.3.1. Actele normative _____	145
CAPITOLUL VIII. ACȚIUNEA NORMEI JURIDICE ÎN TIMP, SPAȚIU ȘI ASUPRA PERSOANELOR _____	151
8.1. Considerații generale _____	151
8.2. Principii generale și principii conexe privind aplicabilitatea normei juridice _____	152
8.3. Excepții: retroactivitatea și ultraactivitatea _____	152

8.4. Reguli generale privind intrarea în vigoare a normelor juridice și perioada de valabilitate _____	153
8.4.1. Momentul intrării în vigoare _____	153
8.4.2. Intervalul de timp în care se aplică norma juridică _____	154
8.5. Încetarea acțiunii normei juridice în timp _____	155
8.5.1. Abrogarea sau ieșirea din vigoare _____	155
8.5.2. Încetarea acțiunii în timp a legilor temporare _____	157
8.5.3. Desuetudinea sau căderea în desuetudine _____	157
8.5.4. Prevederea constituțională privind efectul deciziilor Curții Constituționale _____	157
8.6. Acțiunea normei juridice în spațiu și asupra persoanelor. Noțiunea de teritoriu în sens juridic _____	158
8.7. Principiul aplicabil acțiunii normei juridice în spațiu și asupra persoanelor _____	158
8.8. De la aplicarea acestui principiu, care nu este absolută, există derogări cunoscute sub denumirea generică de „excepțiile extrateritorialității” _____	158
8.8.1. Imunitatea diplomatică _____	158
8.8.2. Imunitatea consulară _____	159
8.8.3. Regimul juridic al unor categorii de străini (necetățeni ai statului pe al căror teritoriu se află) _____	159
CAPITOLUL IX. TEHNICA JURIDICĂ NORMATIVĂ _____	160
Elaborarea normelor juridice. Tehnica legislativă _____	160
9.1. Considerații generale _____	160
9.2. Tehnica juridică – tehnica normativă – tehnica legislativă – legistica formală _____	170
9.3. Principiile tehnicii de elaborare a actelor normative _____	177
9.4. Etapele tehnicii de elaborare a actelor normative _____	185
9.5. Părțile constitutive ale actelor normative _____	188
9.6. Structura tehnico-juridică a actului normativ _____	191
9.7. Sistematizarea conținutului actului normativ _____	193
9.8. Sistematizarea actelor normative _____	194
9.9. Evenimente legislative _____	195
9.10. Limbaj și stil în elaborarea actelor normative _____	197
CAPITOLUL X. INTERPRETAREA NORMEI JURIDICE _____	200
10.1. Noțiunea, necesitatea și obiectul interpretării normei juridice _____	200
10.1.1. Necesitatea interpretării normelor juridice _____	201
10.1.2. Obiectul interpretării _____	202

10.2. Formele interpretării normelor juridice _____	202
10.2.1. Interpretarea oficială _____	202
10.2.2. Interpretarea neoficială _____	204
10.3. Metodele de interpretare a normelor juridice _____	205
10.4. Rezultatul interpretării normelor juridice _____	206
10.5. Situații de ilicit în demersul interpretării normelor juridice _____	207
<i>Concluzii</i> _____	207

CAPITOLUL XI. TRANSPUNEREA ÎN PRACTICĂ A NORMELOR JURIDICE SAU REALIZAREA DREPTULUI _____ 209

11.1. Noțiunea de realizare și aplicare a dreptului. Căile de înfăptuire a „realizării” dreptului _____	209
11.1.1. Realizarea dreptului _____	209
11.1.2. Căile de înfăptuire a „realizării” dreptului _____	210
11.1.2.1. Transpunerea în practică a normelor juridice prin respectarea de bună-voie, fără intervenția sau prezența nemijlocită a organelor statului a prevederilor acestora de către subiecții sociali _____	210
11.1.2.2. Transpunerea normelor juridice în practica vieții sociale prin intervenția, într-o formă sau alta, a organelor statului în acest proces _____	210
11.2. Forma și caracteristicile actelor de aplicare a dreptului: acte de aplicare normativă și acte de aplicare individuală _____	210
11.2.1. Actele de aplicare normativă _____	211
11.2.2. Actele de aplicare individuală _____	211
11.3. Asemănări și deosebiri între actele normative și actele de aplicare individuală _____	212
11.3.1. Asemănări existente între actele normative și actele de aplicare individuală _____	212
11.3.2. Deosebiri dintre actele normative și actele de aplicare individuală _____	213
11.4. Fazele de aplicare individuală a normelor juridice _____	214
11.5. Aplicarea și interpretarea normelor juridice prin analogie _____	215

CAPITOLUL XII. RAPORTUL JURIDIC _____ 217

12.1. Specificul raportului juridic sau caracteristicile raporturilor juridice _____	218
12.2. Condițiile nașterii unui raport juridic _____	219
12.2.1. Norma juridică prin care să fie reglementat raportul respectiv (condiția general-abstractă) _____	219
12.2.2. Faptul juridic (condiție concretă) _____	220

12.3. Elementele (subiecte, conținut, obiect) raportului juridic _____	222
12.3.1. Subiectele raportului juridic _____	222
12.3.2. Conținutul raportului juridic _____	226
12.3.3. Obiectul raportului juridic _____	228
12.4. Specificul raportului juridic de constrângere _____	228
<i>Concluzii</i> _____	230
CAPITOLUL XIII. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ _____	231
13.1. Distincția răspundere (juridică) – responsabilitate _____	231
13.2. Noțiunea de răspundere juridică _____	235
13.3. Caracteristicile răspunderii juridice _____	238
13.4. Principiile răspunderii juridice _____	240
13.4.1. Principiul răspunderii pentru fapta săvârșită cu vinovăție _____	240
13.4.2. Principiul răspunderii personale _____	241
13.4.3. Principiul justeții sancțiunii _____	241
13.4.4. Principiul unicității sancțiunii _____	242
13.4.5. Principiul proporționalității _____	243
13.4.6. Principiul celerității tragerii la răspundere _____	243
13.4.7. Principiul legalității răspunderii _____	244
13.5. Condițiile răspunderii juridice _____	244
13.5.1. Să existe subiectul răspunderii juridice – să fie cunoscut autorul faptei ilicite _____	245
13.5.2. Să existe conduita ilicită _____	246
13.5.3. Să existe vinovăția _____	248
13.5.4. Să existe legătura causală dintre fapta ilicită și rezultatul dăunător _____	250
13.6. Modalitățile săvârșirii conduitei ilicite _____	250
13.7. Formele conduitei ilicite și formele răspunderii juridice _____	251
13.7.1. După natura normei juridice încălcate _____	251
13.7.2. După scopul urmărit _____	254
13.7.3. După conținut _____	255
13.7.4. După forma actului juridic prin care este consacrată _____	255
13.7.5. După procedura care consacră răspunderea juridică _____	255
<i>Concluzii</i> _____	256
CAPITOLUL XIV. CÂTEVA ELEMENTE PRIVIND INSTITUȚIILE ȘI PROFESIILE JURIDICE _____	257
ANEXA 1. RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE _____	259
ANEXA 2. MINI-DICȚIONAR DE TERMENI JURIDICI _____	268